

РЕГИОНАЛЕН АНАЛИЗ

СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН

РЕЗЮМЕ

Проектът „Гласът на българските деца“ е възможен благодарение на подкрепата от Фондация „Оук“

Настоящият анализ покрива четирите области на Североизточен район за планиране, а именно: Варна, Добрич, Шумен и Търговище заедно с прилежащите към тях 35 общини. Те обединяват 721 населени места, от които 30 са градове.

Анализът е изработен от Албена Бонева, председател на УС на фондация Ръка за помощ“, по поръчка на Българското училище за политика „Димитър Паница”. Методологията, която е използвана, включва: *а.* анализ на стратегически документи на национално, регионално и местно ниво; *б.* данни на Регионални профили: Показатели за развитие и данни на Национален статистически институт; *в.* интервюта с представители на институции, местни власти, неправителствени организации и млади хора от четирите области. Наблюдаваме главни тенденции в четири основни сфери - детско благосъстояние, здравеопазване, образование, детско правосъдие.

Североизточният район обхваща северната част на българския бряг на черноморското крайбрежие, част от източния дял на Стара планина, част от Лудогорието и Добруджа. Площта на района е 14 487 км² или 13.05% от територията на страната. Той е най-малкият по площ от всички останали в страната, но е на първо място по количеството обработваема земя на човек от населението (9,3 дка). В общата оценка на регионите на ЕС по степен на уязвимост към предизвикателствата на развитието до 2020 г. - *глобализация, климатични промени, демографски промени и енергийна зависимост*, Североизточният район се класира на шесто място сред регионите, които са с най-висока степен на уязвимост и по четирите предизвикателства В Североизточен район влизат областите **Варна, Добрич, Шумен и Търговище**.

Населението на района по данни на НСИ към 2016 г. е 939 262. Районът е на второ място в страната след Югозападния по гъстота на населението - 64,5 д/км^2.

Варна	Добрич	Шумен	Търговище
Население: 472 654	Население: 178 438	Население: 174 476	Население: 113 694

Разпределението на населението по области показва значителни разлики, което е индикатор за различия и в общото социално-икономическо развитие в района. Хората в трудоспособна възраст в Североизточен регион са 580 675, а в подтрудоспособна - 146 720. Степента на урбанизация (градското население) в Североизточен район е 72.7%, почти колкото средната за страната - 72,5%.

Икономическото състояние на Североизточния район е на сравнително добро равнище. По данни на Национален статистически институт към 2015 г. БВП на региона за страната е както следва:

	БВП, млн.лв	**БВП на човек от населе-нието, лв**
България	**88 571**	**12 339**
Варна	5 959	12 589
Добрич	1 454	8 002
Търговище	906	7 821
Шумен	1 336	7 577

Всички области в Североизточния район, с изключение на Варна, отбелязват ръст на заетостта през 2015 г. и 2016 г., като по данни на НСИ в Добрич и Шумен тя достига съответно 62,6% и 61,3%. Заетостта в Търговище се повишава за трета поредна година, достигайки 53,6%, но остава далеч от предкризисните нива и е сред най-ниските в страната. След като регистрира своеобразен рекорд от 68,4% през 2015 г., заетостта във Варна спада до 65,9%. Макар да остава най-високата в района и четвъртата най-висока в страната, това е и най-големият годишен спад за 2016 г.

Профили на отделните области в региона

Област Варна

Област Варна се нарежда на трето място в страната (след София и Стара Загора) по благосъстояние, измерено чрез БВП на човек от населението. През 2015 г. пазарът на труда в областта се подобрява значително. Коефициент на безработица е 5.7%, спрямо 10,3% за 2011 г. Доходите на домакинствата се задържат над средните и през 2015 г., но заплатите остават по-ниски. Средногодишният доход на лице от домакинство е 5 168 лв., спрямо 5 147 лв. за страната. Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната е 21,9%. Отчитат се сериозни различия в нивото на заетостта и безработицата по общини. Ниска е безработицата в общините на агломерацията Варна, Белослав и Девня, но е висока за останалите. В областта около половината от населението живее с материални лишения спрямо 1/3 за страната. Бедните са малко над 1/5 от местното население. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: хора с основно и по-ниско образование; безработни младежи на възраст 18-29 години; хора в предпенсионна възраст; хора с увреждания в трудоспособна възраст и хора от ромска общност.

През 2015 г. населението на възраст между 25 и 64 г. с висше образование е 30,6% (при 27,5% за страната), а това с основно и по-ниско образование – 15,5% (при 18,1% за страната). Коефициентът на демографско заместване в областта също е относително по-благоприятен от този в страната. През 2015 г. на всеки 100 души, на които им предстои пенсиониране в следващите няколко години, отговарят 68,5 младежи, които ще се включат в пазара на труда. За сравнение за страната това съотношение е 63,5%.

По данни на НСИ демографската ситуация в област Варна продължава да е сравнително по-благоприятна от тази в страната, но и тук коефициентът на естествен прираст е отрицателен и се влошава няколко години поред. Неговата стойност през 2015 г. е –3,5 ‰ при –6,2 ‰ за България. Варна е и една от малкото области, която привлича население от другите части на страната. През 2015 г. коефициентът на механичен прираст е положителен, със стойност 1,6‰.

Здравеопазване

На територията на областта има 16 лечебни заведения за болнична помощ. Известен проблем е неравномерното разпределение на медицинските заведения и на медицинския персонал на територията на областта, както и концентрацията на специалистите в областния център Варна. Повечето ДКЦ и медицински центрове са разкрити в морската столица, както и над 80% от практиките на лекарите-специалисти. Това води до концентриране на специализираната медицинска помощ в града и принуждава пациентите от другите общини да пътуват за извършване на специализирани изследвания и консултации. Делът на здравноосигурените лица е 85,1% към 82.3% за страната.

Към 2015 г. детските ясли в областта са 43 с 2409 деца. В домовете за медико-социални грижи се отглеждат 57 деца, като спрямо 2011 г. /139 деца/ се отбелязва значителен спад на броя на децата.

Образование

На територията на областта работят 101 детски градини, като децата, които се обучават в тях, са 16 581. Спрямо 2011 г. се забелязва нарастване в броя на детските заведения и броя на децата в тях. Въпреки това в някои райони на град Варна има недостиг на места в детските градини. Учебните институции /общообразователни училища специални училища, училища по изкуства и спортни училища, професионални гимназии, самостоятелни колежи, университети и специализирани висши училища/ са 136. Учащите в учебните заведения са 80 568, като от тях в колежи и университети учат 30 186. Спрямо 2011 г. се наблюдава намаляване на броя на професионалните гимназии в областта от 25 на 21 през 2015 г.
Броят на учащите I-VIII клас, напуснали общообразователните и специални училища в област Варна, е сравнително висок и нараства в сравнение с предходни години /1078 за учебната 2015/2016 г.; 1475 за 2014/2015 и 978 за 2013/2014 г. Причини за отпадането са различни - по семейни причини, поради нежелание, заминаване в чужбина. Варна

продължава да е сред областите с най-малко преподаватели в училищата спрямо учениците. Зрелостниците се представят добре на матурите по БЕЛ и през 2016 г. средната оценка в област Варна е 4,38 при 4,17 за страната. Делът на слабите оценки е 5,39% при 8,73% за страната. Университетите в областта поставят Варна на едно от челните места в България по брой на студентите спрямо населението.

Социални услуги

По данни на дирекция „Социално подпомагане" - Варна на територията на област Варна към месец май 2017 г. в резидентни услуги държавно делегирана дейност /ЦНСТДМУ, ЦНСТДМ, Приют за деца, Преходно жилище/ са настанени 161 деца. 16 са консултативните услуги за деца, които са държавно делегирана дейност. Към същия период децата, настанени в приемни семейства, са 140, като общият брой на утвърдените приемни семейства е 164. От направената мониторингова оценка на изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Варна /2012 – 2015 г./ са направени следните изводи: „Общините в област Варна са активни при разкриването и предоставянето на социални услуги за деца и лица над 18 г. Прави впечатление, че някои от общините не познават добре процедурата по разкриване на социални услуги – държавно делегирани дейности. Не се прави добър анализ на потребностите от дадена социална услуга в общността, поради което някои от услугите са с незапълнен капацитет, а в същото време има необходимост от нови или увеличаване капацитета на други съществуващи услуги, където има голям брой чакащи потребители. В област Варна като цяло липсват услуги за деца и лица с психични разстройства.

Правосъдие

За 2015 г. в област Варна 251 малолетни и непълнолетни лица са с наложени възпитателни мерки, а 213 са децата, жертва на престъпление. По данни на НСИ за 2016 г. малолетните и непълнолетни водени на отчет в ДПС са 629, от тях 216 са заведени през годината.

Основни проблеми в областта на правата на детето

В областта на социалните услуги най-силно се откроява необходимостта от децентрализация на услугите. В малките общини, където бедността е висока, необходимостта от услуги по превенция на изоставяне на деца в институции е от изключително значение, но за съжаление в тези общини са развити само някои услуги за възрастни. Община Варна все още няма разработена и приета Стратегия за интеграция на малцинствата, която да послужи за основа на планирана и последователна работа за социално включване, достъп до социални, здравни и образователни услуги, включително достъп до детска градина и училище, жилищно настаняване и др. На среща през месец януари 2017 г. неправителствени организации от Варна напомниха на община Варна за

поетия ангажимент за разработване на Общински план за действие при кризисни ситуации при събаряне на незаконни постройки с активното участие на всички институции, имащи отношение към създадените обстоятелства с фокус грижата за децата и семействата в риск и недопускането на прекъсването на връзката дете-родител.

Област Добрич

Населението на областта по данни на НСИ към 2016 г. е 178 438 души. Коефициентът на естествен прираст в област Добрич продължава да намалява и през 2015 г. достига до –8,5‰ при –6,2‰ средно за страната. След свиването на местната икономика през 2009 г. област Добрич започва да се възстановява, но все още БВП на човек от населението остава значително под средните стойности за страната. През 2015 г. БВП на човек от населението в областта е 8 002 лв. при 11 574 лв. средна стойност за страната. Доходите и заплатите в областта също изостават от стойностите за страната. През 2014 г. средната годишна брутна работна заплата в област Добрич е 7581 лв. при 9860 лв. в страната. Безработицата пък се свива до 13,8% (при 9,1% за страната), но все още е далеч от предкризисното си ниво от 9,7%. Възможностите за сериозно подобрение на пазара на труда в следващите години са ограничени, ако се отчитат образователната структура на населението и резкият спад на инвестиционната активност. Делът на населението на възраст между 25 и 64 г. с висше образование е значително под този за страната (19,4% при 27,5% за страната), а делът на лицата с основно и по-ниско образование е над средното ниво за страната (24,8% при 18,1% за страната).

Здравеопазване

В област Добрич системата на здравеопазването е сравнително добре развита и като цяло покрива нуждите от здравна помощ на областта. На територията на областта се намират 6 болнични заведения с капацитет общо 867 легла, от тях многопрофилни болници - 3 с капацитет 490 легла и специализирани болници - 2 с капацитет 150 легла. Лечебните заведения за специализирана извънболнична помощ на територията на областта са неравномерно разпределени. Всички ДКЦ и повечето медицински центрове са разкрити в град Добрич, както и много от практиките на лекарите-специалисти. Затруднен и ограничен е достъпът до медицинска помощ в малките и отдалечените населени места.

Образование

Училищата в областта са 73. И през 2015 г. Добрич е сред областите с най-нисък коефициент на записване в V–VIII клас – 74,6% при 78,3% средно за страната. Нещо повече – Добрич е областта с най-висок дял на второгодниците (2,1% при 1,0% за страната през 2015 г.) и най-висок дял на отпадналите от основно и средно образование (5,0% при 2,8% за

страната през 2014 г.). През 2016 г. средният успех на учениците от област Добрич на матурите по БЕЛ е 4,25, което подрежда областта на пето място по най-висок успех на зрелостните изпити (след столицата, Варна, Пловдив и Смолян). Малко са и слабите оценки – 3,78% при 8,73% средно за страната. От информацията, предоставена от общините в областта, става ясно, че 26% от децата, подлежащи на задължително предучилищно образование, не са обхванати в детските градини или в училищата, които организират подготвителни групи. 9,8 % от децата на 5- и 6-годишна възраст не посещават редовно предучилищните заведения. Необхванатите ученици в задължителното училищно образование са 1,42%. Отпадналите от системата на училищното образование са 1,54%. По информацията на общините, причините за необхванати деца и ученици или преждевременно напускане на образователните институции се обособяват в три групи: икономически, социални и етнокултурни.

За 2016 г. броят на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини и в училища, е 314. През последните години се наблюдава плавно увеличаване на този брой, като причина за това може да се определи осъзнаването на проблема от родителите и търсенето на необходимите специалисти. Най-високият брой на деца и ученици със СОП е концентриран в град Добрич - 219.

Социални услуги

На територията на община град Добрич са съсредоточени по-голямата част от социалните услуги в областта. Към 31.12.2016 г. в резидентни услуги са настанени общо 128 деца/младежи, разпределени в следните услуги:

Наименование на услугата	Брой в населеното място	Брой настанени деца
ДМСГД, Добрич	1	19
ЦНСТДМБУ, Добрич	3	47
ЦНСТДБУ, Балчик	1	12
ЦНСТДМУ, Добрич	4	50

Вследствие на реализацията на Националната стратегия и Визията за деинституционализация, въпреки предизвикателствата от различен характер, броят на специализираните институции за деца е намален с три четвърти: три от общо четирите специализирани институции за деца са закрити (2012 г. - ДДЛРГ „Дъга” за деца от 7 до 18 години в гр. Добрич, 2013 г. - ДДЛРГ „Добруджанче” за деца от 3 до 7 години в с. Овчарово, 2015 г. – ДДУИ с. Крушари

Общият брой деца, отглеждани в приемни семейства към декември 2016 г., е 51.
Броят на децата, ползващи услуги в общността, е значително нараснал на фона на тези, ползващи институционален тип услуги. Услуги в общността за деца са развити в общините Добрич, Добричка, Балчик и Каварна. Подкрепата за децата и семействата в риск, живеещи

в малките и отдалечените населени места, е важна, но е слабо застъпена поради ограниченото предоставяне на мобилни социални услуги.

Правосъдие

Данни за деца и ученици в риск

Деца без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени, в т.ч с родители в чужбина	701
Деца, жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение или наказание във или извън семейството му	37
Деца в опасност от увреждане на физическото, психическото, моралното, интелектуалното и социалното развитие	131
Деца, извършили насилие	7

Предвид това, че в последните години се увеличава броят на непълнолетните майки, МКБППМН положи усилия и установи с помощта на Инспектори детска педагогическа стая /ИДПС/ и на здравни медиатори осем непълнолетни майки от ромски произход. На четири от тях е определен обществен възпитател, а останалите са включени в индивидуални и групови консултации към Общностен център за деца и семейства. Работата с тях е насочена към изграждане на умения за отговорно родителство, предотвратяване изоставянето на децата и тяхното неглижиране. За 2016 г. малолетните и непълнолетни водени на отчет в ДПС са 232 в т.ч. лица, заведени на отчет през годината 49

Основни проблеми в областта на правата на детето

Налице е недостиг на квалифициран персонал за разкритите социални услуги, както и осигуряване на супервизия на работещите в услугите специалисти.

Липсва развита мрежа от услуги във всички общини в областта, голяма част от услугите са съсредоточени в областния град.

Броят на услугите, предоставяни от външен доставчик, е изключително ограничен в областта, възлагането им за изпълнение от неправителствени организации все още е в начален етап.

Мобилната работа, която е от решаващо значение за навременно идентифициране на рисковете в семействата и гарантиране на навременен достъп до универсалните услуги (медицински, образователни, рехабилитационни и пр.), все още не е добре развита.

Липсват разкрити услуги за деца и младежи с емоционални, поведенчески и психични проблеми.
В областта на правосъдието един от пропуските е отсъствието в голяма част от наказателните дела на непълнолетни на социалните работници от отдела.

Област Шумен

През 2014 г. и 2015 г. раждаемостта в област Шумен е по-ниска от средната за страната, а жените от Шуменска област раждат на по-ранна възраст в сравнение със средностатистическата българка.
Средно годишната заплата на лицата, наети по трудови и служебни правоотношения, е 8 505 лева. По данни на НСИ Шумен остава сред областите с най-висока безработица - 19,7% за 2015 г. Възможно обяснение може да се търси в образователната структура на населението. Сравнително малка част от работоспособното население е с висше образование, а голяма част – с основно и по-ниско образование. Доходите и заплатите в областта също продължават да изостават спрямо средните стойности за страната въпреки ежегодното им повишаване. Заетостта пък остава по-ниска от средната за страната – 58,5% спрямо 62,9% за страната.

Здравеопазване

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е сравнително висок, в област Шумен все още се наблюдава недостиг на лекари. През 2015 г. един лекар от водеща специалност обслужва средно 770 души (743 през 2014 г.) при 544 за страната. В същото време областта е сред трите с най-малък брой легла в МБАЛ спрямо населението (след Перник и Добрич), което говори и за недостатъчна материална база за здравни грижи. В област Шумен от април 2016 г. има две многопрофилни болници за активно лечение, една държавна психиатрична болница - в с. Царев брод, един комплексен онкологичен център – в гр. Шумен и една специализирана болница за активно лечение по кардиология в гр. Шумен.

Образование

На територията на област Шумен за учебната 2015/2016 г. работят 104 детски градини, 73 училища, от които общообразователни – 58, специални училища – 2, профилирани гимназии – 11, професионален колеж – 1 и 1 университет. Традиционно нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в областта е по-висок от средния за страната, въпреки че през последните няколко години се забелязва определен спад. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование в областта са относително ниски и намаляват през последните години. Зрелостниците от областта се представят по-зле от достигнатите нива за страната на матурата по БЕЛ.

Процентът оценки по БЕЛ под 3,00 за 2016 г. е 9,78. Средната оценка на държавния зрелостен изпит по БЕЛ за 2016 е 3.95. Броят на висшистите сред населението на 25–64 г. е по-нисък от средния. Висок е делът на хората с основно и по-ниско образование. В областта продължава да се увеличава броят на учениците, които напускат училище, без да завършат средно образование и на нередовно посещаващите школата. Нисък е процентът на децата, живеещи извън градовете обхванати в детски градини.

Социални услуги

На територията на областта работи една специализирана институция за деца ДДЛРГ и и 4 резидентни услуги ЦНСТ за деца и младежи с увреждания и 6 ЦНСТ за деца без увреждания. Услугите в общността са 11 /ДЦДУ, ЦОП, ЦСРИ, ЦРДУ, Кризисен център и Звено „Майка и бебе“/. Дейностите в тях предоставят подкрепа на родители и деца, като ги подпомагат в развитие на умения за отглеждане и възпитание на децата, училище за родители, училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца. Налице е трайна промяна в тенденцията, услугите за деца и семейства, които са преживели или преживяват сериозен проблем, да се предоставят в специализираните институции, които не предлагат среда близка до семейната.

Правосъдие

Изключително успешна практика в Шумен за защита правата на децата е разкритата услуга „Зона Закрила – Детски център за застъпничество и подкрепа“. Това е иновативна услуга за деца и жени, преживели насилие, която обединява добри юридически, медицински, психологически и социални практики и поставя детето във фокуса на всички техни усилия. От откриването през януари до сега, „Зона заКрила” в Шумен е подкрепила 47 деца (24 момичета и 23 момчета). 17 са били жертви или свидетели на домашно насилие, 12 - на сексуално насилие, 10 – разпитвани в синя стая по граждански дела, 4 – пострадали от физическо насилие, 2 – пострадали от пътни произшествия и 2 – извършили насилие. 20 са подкрепените родители, сред които има както жертви на домашно насилие, родители на деца-жертви, така и родители, извършили насилие. 18 са направените изслушвания на деца в „синята стая” на Зоната като заявките са идвали от РУ МВР, Районен съд и прокуратура. За 2016 г. малолетните и непълнолетни водени на отчет в ДПС са 171 , в т.ч. лица, заведени на отчет през годината 61.

Основни проблеми в областта на правата на детето

В област Шумен все още липсват услуги за деца и младежи с психични проблеми. Не е преодолян недостигът от квалифициран персонал в системата на социалните услуги най-вече в малките населени места и общини. Независимо от възможностите в нормативната уредба, единици от общините в област Шумен са провели конкурси за предоставяне на

социални услуги в партньорство с НПО. Все още съществува неравнопоставеност между общината и външните доставчици.

Област Търговище

Показателите за общо демографско развитие на област Търговище я поставят в сравнително по-неблагоприятни позиции спрямо другите области от Североизточния район. И петте общини в област Търговище са с отрицателен прираст. С най-ниски стойности на показателя са общините Опака /-11.9‰/ и Попово /-11.3‰/.

Нарастването на БВП и неговата стойност на човек от населението в областта продължават да изостават в сравнение с тенденциите в страната. Икономическата активност на населението продължава също да намалява и през 2015 г. Търговище е областта и с най-ниска активност на пазара на труда. Всички те предопределят и сравнително ниския стандарт на живот. Търговище е сред областите с ниска бизнес активност, сравнително малко инвестиции и относително слабо усвояване на европейски средства. След четири години на непрекъснат ръст през 2014 г. БВП в област Търговище намалява с близо 4%. БВП на човек от населението в областта също се свива и през 2015 г. е 7113 лв. на човек, или значително по-ниско от средното ниво за страната (11 574 лв. на човек). Търговище е областта с най-висок ръст на средногодишния доход на лице от домакинството спрямо 2009 г. – 65% при 34% за страната. Въпреки това доходите остават по-ниски от средните за страната (3910 лв. на човек при 4953 лв. на човек за страната), а работната заплата формира под половината от брутния общ доход – 49% при 57% за страната. Ниските доходи предопределят и сравнително високия дял на бедните спрямо линията на бедност за страната. Безработицата в областта продължава да пада с бързи темпове и през 2015 г., вече минава под средния коефициент за страната. През 2015 г. коефициентът на безработица достига 8,8% спрямо 9,1% на национално ниво. В същото време заетостта през 2015 г. остава втората най-ниска в страната (след Силистра) на ниво малко над 51%. Ниската заетост и икономическа активност може да се обяснят отчасти и с влошената образователна структура на населението. През 2015 г. делът на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование в област Търговище намалява и вече е най-нисък в страната – 15,0% при 27,5% за страната. Същевременно Търговище е сред областите с най-висок дял на населението с ниска квалификация, ако се съди от дела на тези с основно и по-ниско образование – 35,7% при 18,1% за страната през 2015 г.

Здравеопазване

В категорията здравеопазване най-остър в областта е проблемът с недостига на лекари. Търговище е на трето място сред 28-те области с най-малко общопрактикуващи медици спрямо броя на населението. През 2015 г. на един общопрактикуващ лекар се падат 2227

души при 1619 души за страната. Броят на регистрираните към 19.11.2015 г. в РЗИ - Търговище лечебни заведения за извънболнична помощ е 196, от които 99 практики за първична и 65 за специализирана извънболнична помощ /в т.ч. и на лекари по дентална медицина/. На територията на областта функционират 10 медицински центрове, 1 ДКЦ.

Осигуреността с ОПЛ на 10 000 души население за региона през 2014 г. е 4.55 при 6.28 средно за страната. В селата липсват трайно пребиваващи изпълнители на първична медицинска помощ. Пациентите от тези селища имат избран личен лекар в друго населено място, но, независимо от това, достъпът им до първична медицинска помощ е затруднен поради липса на транспорт, по финансови и др. причини. Към момента в област Търговище функционират общо 5 лечебни заведения за болнична медицинска помощ - три многопрофилни болници за активно лечение в градовете Търговище, Попово и Омуртаг и 2 частни /специализирана очна болница за активно лечение в гр. Търговище и частна хирургична болница/.

В областта липсват специализирани лечебни заведения за лечение на психични заболявания.

Образование

Образователното равнище на населението на област Търговище е по-ниско от средните стойности на показателя за страната, като най-висок дял имат лицата с основно образование, следвани от тези със средно, с начално и по-ниско образование. Групата на хората с основно и по-ниско образование съставлява 54% от общото население на областта. Голям е делът и на неграмотните хора. Търговище е една от петте области, в които няма висши учебни заведения, а училищното образование страда от редица слабости. Коефициентът на записване на населението в V–VIII клас в областта намалява бързо и през 2015 г. достига 77,5% при 78,3% за страната. Делът на отпадналите ученици от основното и средното образование се повишава до 4,9% през 2014 г., което е втората най-висока стойност в страната и е значително повече от средното ниво за страната (2,8%).

На територията на община Търговище съществуват 9 средищни училища. В тях на целодневна организация се обучават 2 443 ученици. Продължава да се увеличава броят на учениците, които напускат училище, без да завършват средно образование, както и броят на нередовно посещаващите училище.

Най-много ученици отпадат от 9 клас и в началните класове. Причините за отпадане от училище се групират в няколко основни категории – социално-икономически, образователни и етнокултурни. Най-ясно феноменът се проявява в градските ромски гета и в селата с преобладаващо ромско население.

Социални услуги

Предоставяните към момента социални услуги за деца в общността са съсредоточени основно в областния център и в общините Попово. В общините Антоново, Опака и Омуртаг

не се предоставят услуги от този вид, освен приемна грижа. Предоставяните услуги посрещат конкретни нужди в общността, но те обхващат малка част от идентифицираните рискови групи. Закрити са всички специализирани институции на територията на област Търговище, като са развити и продължават да се развиват социалните услуги в общността. На територията на областта работят 4 резидентни услуги за деца /ЦНСТДМУ и ЦНСТДМБУ/ с общ капацитет 70. В областта са разкрити и 2 ЦСРИ за деца с увреждания, 2 ЦОП и Звено Майка и бебе. Част от услугите - ЦСРИ, ЦОП и ЦНСТ се предоставят в Комплекс за социални услуги, предоставен за управление на организацията Международна социална служба.

Правосъдие

През 2016 г. във връзка с превенцията на асоциалното поведение на малолетните и непълнолетните в МКБППМН са получени 13 сигнала за общо 23 деца, като от тях 13 деца са подадени за голям брой отсъствия. Увеличава се броят на отпадналите от училище ученици, преминали през МКБППМН, за извършени от тях противообществени прояви. Общ брой преминали през МКБППМН за 2015 е 79. За 2016 г. малолетните и непълнолетни водени на отчет в ДПС са 143 в т.ч. лица, заведени на отчет през годината 110

Основни проблеми в областта на правата на детето

Съществуват регионални диспропорции в картата на наличните социални услуги. Те са съсредоточени предимно в областния център. Силно е ограничен достъпът на големи уязвими групи до предоставяните социални услуги, особено от малките населени места и населените места в отдалечени райони. Липсва устойчивост на социалните услуги, които не се финансират от републиканския и общинските бюджети. Недостатъчна е осигуреността на детските градини и училищата с училищен психолог, логопед и ресурсни учители. В областта вече съществува практика за предоставяне на мобилни социални услуги.
Съществен проблеми на територията на област Търговище е липсата на Кризисен център за жени и деца, жертви на насилие.

Проектът „Гласът на българските деца" се изпълнява от Българското училище за политика „Димитър Паница" и се финансира от Фондация „Оук". Той стартира през 2016 г. и ще продължи до 2019 г. Проектът е създаден, за да се засили процесът на формулиране и прилагане на адекватни детски политики и да подпомогне въвеждането на добри практики за разрешаване на актуални проблеми. Той е насочен към политическите и гражданските лидери, допринасящи за формирането на детските политики. Целта е българските деца да се чувстват сигурни и защитени, и техният глас да бъде чут от управляващите.

Настоящият документ представя накратко шестия от общо шест анализа, които бяха изготвени в рамките на проекта, и се отнасят до районите за планиране в България. Тяхната цел е да представят състоянието на политиките, отнасящи се до децата в различни сфери, както и да идентифицират добри практики в региона. Те бяха представени в рамките на 6 регионални срещи. Целта на срещите е обмяна на опит между завършилите Българското училище за политика, местните власти, институции, граждански организации, училища и други заинтересовани страни, запознаване с ключовите проблеми, които стоят пред гарантирането на детските права, както на национално ниво, така и специфичните за региона.